

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

סיכומי דף היומי

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
גלב"ע כ"ד ניסן תשע"ז

גליון 231

לומד יקר, בימים אלו אשר הרשעים ניסו בכל דרך אפשרי כדי להשכיח תורה מכלל ישראל השתתף בבקשה עבור מגבית חנוכה בזיכוי הרבים שלא ישכח תורה מ ישראל עבור לומדי הדף היומי שיהא 'מחודדים' בהוצאות הגדולות והשוטפות בכל שבוע וחודש אשר מצטרפים לסכום גדול מאד עבור סיכומי דף היומי * מחודדים אם אתה קיבלת גליון חבר שלך מעיר אחרת לא קיבל ... היעד שלנו לפתוח סניפים ומוקדי חלוקה בכל מקום בארץ ובחול"ל יש ביקוש רב ואדיר לגליון. השתתף לעזרת השם בגיבורים למשפחת מזכי הרבים לכל הפחות באיזור מגורייך במחיר סימלי בהוראת קבע או כל סכום אפשרי דרך מוקדי נדרים פלוס שלוחה 5704 או דרך המערכת או במענה אנושי 0527111235 ובזכות זה נזכה שהרחמן יעשה לנו ניסים כשם שעשה לאבותינו בזמן הזה.

תענית דף כ"ב. שב"ק אדר"ח פרשת מקץ * ו' דחנוכה תשפ"ב

לסגף עצמו שמא יצטרך לכריות ואין הבריות מרחמות עליו, וכתוב 'ויהי האדם לנפש חיה' - נשמה שנתתי בך החייה.

התרעה על הדבר - לשמעון התימני אף בשבת, לרבי עקיבא אף לא בחול גזירה אטו שבת, וכן סברו חכמים במשנה.

לעולם אין מתריעים על רוב גשמים בארץ ישראל לפי שאין מתפללים על רוב הטובה, שנאמר 'והריקותי לכם ערבה עד בלי די' - עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. אלא אם ירדו גשמים עד כדי שיעמוד אדם על סלע 'קרן אפל' וישכשך רגליו במים וכן ידיו כששוחה, הרי שלעולם אין מתפללים (שלא יכול להיות כאלו גשמים).

בבבל שהיא במצולה מתפללים על רוב גשמים, ולכן שנה שהגשמים מרובים אנשי משמר שולחים לאנשי מעמד: תנו עיניכם באחיכם שבגולה שלא יהיו בתיהם קבריהם.

רבה בר בר חנה ראה סוחר ישמעאלי רוכב על גמל על קרן אפל ואחז רומח בידו והיה נראה כתולעת מחמת גובה ההר.

תענית דף כ"ג. יום א' פרשת ויגש בדר"ח * ז' דחנוכה תשפ"ב

דף כ"ג - ע"א

ונתתי גשמים בעתם - לא שתויה יותר מדי, גשמים מרובים מטשטים את הארץ ואינה מוציאה פירות, ולא צמאה, אלא בינונית.

בעתם - בלילי רביעיות ובלילי שבתות, שאין טורח לבני אדם שאין הולכים אז בדרכים.

בימי שמעון בן שטח ירדו גשמים בלילי רביעיות ולילי שבתות, והיה די בגשמים של שתי לילות עד שנעשו חייטים ככליות ושעורים כנרעיני זיתים ועדשים כדירי זהב, וצדו מהם דוגמה לדורות להודיע כמה החטא גורם, כמו שנאמר 'עונותיכם הטו אלה וחטאותיכם מנעו הטוב מכם'.

בימי הורדוס היו עוסקים בבנין בית המקדש והיו יורדים גשמים בלילה, למחר זרחה החמה ויצאו למלאכתם, וידעו שמלאכת שמים בידיהם.

הוספות למעשה חוני המעגל (המובא במשנה לעיל דף י"ט).

המעשה היה כשיצא רוב אדר ולא ירדו גשמים, כשהתחילו גשמים מנטפים אמרו לו תלמידיו כמדומים שאין הגשמים יורדים אלא להתיר שבעתך.

כשירדו זדעף עד שכל טיפה כמלא פי חבית, ושיערו שלא היתה טיפה פחותה מלוג, אמרו לו תלמידיו כמדומים שאין גשמים יורדים אלא לאבד העולם.

אחר שעלו כל העם להר הבית מפני הגשמים, אמר לו רבי: כשם שהתפללת שירדו כך התפללת שילכו. השיב לו: כך מקובלתי, שאין מתפללים על רוב הטובה, אלא הביאו לי פר לשלמים לסמוך ולהתוודות עליו, ואמר: ריבוננו של עולם, עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינם יכולים לעמוד לא ברוב טובה ולא ברוב פורענות... יהי רצון מלפניך שיפסקו הגשמים ויהא ריווח בעולם. מיד נשבה הרוח ונתפזר העבים וזרחה החמה, ויצאו העם לשדה והביאו כמהין ופטרתיות.

שמעון בן שטח אמר - אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי, על מה שאמר לקדוש ברוך הוא לא כך שאלתי. ועוד ששם שמים נתחלל על ידיך בשבועה שנשבעת שאין אתה זז עד שירדו גשמים, ושואמ נגזרה גזירה כבימי אליהו שנשבע שלא ירדו גשמים. אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום כבן המתחטא על אביו, ואומר לו אבא הוליכני לרחצני בחמין שטפני בצונן תן לי אגוזים שקדים אפרסקים ורימונים.

שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל - 'תגזרו אומר ויקם לך ועל דרכך נגה אור', אתה גזרת למטה והקדוש ברוך הוא מקיים מאמרך למעלה, דור שהיה אבל מרוב צער הארת בתפילתך.

דף כ"ב - ע"א

אביי שלח זוג תלמידי חכמים לבדוק מעשי אבא אומנא, האכילם והשקם והציע תחתיהם מצעות צמר לישן עליהם, בבוקר לקחום למכרם בשוק, וכשמצאו את אבא אומנא בשוק הציעו לו להעריך שוים ולקנותם - כדי לבדוק אם יחשוד כגזלנים, אי ישום אותם פחות מדי דמיהם, וכשאמר המחיר אמרו לו שמוא שוה יותר, והשיבם שבמחיר זה קנה, ולא חשדם - שאלה שלקחו לפדיון שבויים ומתביישים לומר לו, ולא רצה לקבלם בחזרה משום שהסיח דעתו מהם לצדקה.

רבא חלש דעתו שלא קיבל שלום ממתיתא דרקינא אלא בערב יום הכיפורים ואילו אביי קיבל כל ערב שבת, ואמרו לו מן השמים שדי בזה שמגין על בני עירו.

רב ברוקא מבי חזואי היה שכיח בשוק דבי לפט, ואלהיה היה שכיח אצלו ופגשו בשוק, ושאל את אליהו האם יש כאן בן עולם הבא, והשיבו שאין / אחר כך ראה אחד נעול נעליים שחורות שלא כמנהג היהודים ולא הטיל ציצית בטליתו, ואמר אליהו שהוא בן עולם הבא / רץ אחרי רב ברוקא ושאל על מעשיו, והשיב שלמחר יגיד לו / למחר סיפר לו שהוא שומר בית האסורים, ואוסר האנשים והנשים בנפרד, ומניח מיטתו ביניהם / ומוסר את עצמו להציל בת ישראל שעובדי כוכבים נתנו בה עיניהם / ופעם אחת הציל נערה המאורסה על ידי ששפך יין אדום על כנפי בגדיה / ואינו לובש ציצית ונעליים של יהודים שלא ידעו שהוא יהודי, ובאופן זה יכול להודיע לחכמים כשיש גזירה, ומבקשים רחמים ומבטלים אותה / ולכן לא היה יכול לענות לו כששאלו אתמול שגזרו אז גזירה ומיהר להודיע לחכמים / תוך כדי הגיעו שניים לשוק ואמר אליהו שהם בני עולם הבא / ושאל רבי ברוקא על מעשיהם, ואמרו שהם אנשים שמהים ומשמחים בני אדם עצבים, וכן שיש מחלוקת בין שנים הם טורחים במילתא דבדיחותא ביניהם עד שמשלימים.

מתריעים בכל מקום - על השידוף, ירקון, ארבה, חסיל, חיה רעה. לרבי עקיבא על השידוף וירקון שנראה בכל שהוא (ומה שנאמר במשנה שהתענו בשידוף שהיה מלא פי תנור, שני פירושים ברש"י: א. שבכל שהוא רק מתריעים, אך תענית דווקא במלא פי תנור, ב. אף תענית בכל שהוא, אלא מעשה שהיה כך היה), ועל ארבה וחסיל אפילו לא נראה אף רעך ישראל אלא עוף אחד של אותו מין.

מתריעים על חיה רעה יר' **כשהיא משולחת**: בעיר - בזמן שהיא נראית ביום. בשדה הסמוכה לאגם - בזמן שראתה שני בני אדם ורצתה אחריהם, אינה סמוכה לאגם - כל שאינה בורחת משני בני אדם ואפילו עומדת. באגם - טרפה שני בני אדם ואכלה אחד, כיון שלא הייתה רעבה למה טרפה שניהם. בכך קטן של ציידים - אם עלתה לגג ונטלה תינוק מעריסה אפילו שאינו בנין קבוע ולא מקום ישוב.

מתריעים על חורב - אפילו חרב של שלום העוברת דרך המדינה ללכת למקום אחר, כמו שמצינו שיאשיהו נכשל בחרב של שלום שפרעה נכה רצה לעבור דרך ארצו למקום מלחמה, ויאשיהו לא הביח ויצא לקראתו למלחמה ונהרג.

דף כ"ב - ע"ב

וישלח אלי מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודים... ואלוהים אמר לכהלני, חדל לך מאלוהים אשר עמי - אמר יאשיהו הואיל ופרעה נכה בטח בעבודה זרה שלו יכילנא ליה.

יורו הזורים במלך יאשיהו - משמע יריות הרבה, שעשו כל גופו ככרבה (ולייסא בגמרא לפנינו הלימוד הוא מ"כ החליתי מאד).

יאשיהו נענש מפני שלא נמלך בירמיהו, ודרש מעצמו מכח הפסוק 'ונתתי שלום בארץ' שכתוב מה שכתוב לאחריו 'וחרב לא תעבור בארצכם' שהוא חרב של שלום, ולא ידע שאין דורו יפה בעיני המקום לזכות לקיים הבטחה זו.

בשעה שמת יאשיהו ראה ירמיהו ששפתותיו מרחשות, וחשש שמא אומר דבר שאינו הגון, וגחן אליו ושמע שמצדיק עליו אז הדין ואומר 'צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי', פתח ירמיהו ואמר עליו: 'רוח אפינו בשמיח ה' נלכד בשחיתותאם'.

שנינו במשנה: מעשה שירדו זקנים מירושלים לעריהם וראו כמלא פי תנור שידפו באשקלון וגזרו תענית, הגמרא מדייקת ממה שכתוב 'פי תנור' שהוא כמלא תנור פת שנעשית ממכות תבואה זו שניזוקה, שהוא שיעור יותר קטן ממלא התנור בתבואה עצמה, שתוכרה אינה נכתבת לפי התנור. אך מסתפקת הגמרא אם הכוונה לכיסוי פי התנור בלבד, או הכוונה לשורה של לחמים הדבוקים זה אצל זה בפי התנור (או שמדביקים זה למעלה מזה פי התנור).

מעשה ובלעו זאבים שני תינוקות ושהו בימיהם ימי עיכול (י' ימים) והקיאום דרך בית הרעי, וטיהרו החכמים את הבשר מטומאת מת שהתעכל ונתבטל בתוך מעיהם ופירשא בעלמא הוא, וטימאו את העצמות שאינם מתעכלות.

על עיר שהקיפו נכרים או גוים, ספינה המטורפת בים, יחיד שנדרר מפני נכרים וליסטים ורוח רעה * לפי תנא קמא יחיד רשאי לסגף עצמו בתענית עליהם, לרבי יוסי אין היחיד רשאי

הלך לבית המדרש ושמע שהחכמים אומרים מוגהת לנו שמועה זו כאילו למדנו בחייו של חוני המגדל שהיה מפרק כל קושיא, ולא האיינו שהוא זה, ולא כיבדו כראוי.

היה לו חלשות הדעת וביקש רחמים ומנו. והיינו או חברותא או מיתותא – שאם אין חבריו של אדם נוהגים בו כבוד ככתחילה נוח לו שימות.

מעשה דאבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל

כשהיו צריכים מטר היו החכמים שולחים לו לבקש רחמים, והיה מטר.

פעם אחת שלחו אליו זוג של חכמים ומצאוהו עורר בשדה, נתנו לו שלום ולא החזיר להם / בערב שהלך לביתו ושאל צעיר על כתיפו ובגרוד / כל הדרך לא נעל נעליו רק כשהיה צריך לעבור במים / כשעבר דרך מיני סנה הרים את בגדיו / כשהגיע לעיר יצאה אשתו כנגדו מקושטת / כשעלה לביתו עלתה אשתו קודם / כשישב לאכול לא כיבד את החכמים שיאכלו עמו / נתן לבנו גדול פרוסה אחת מהלחם ולקטן שני פרוטות / אמר לאשתו יודע אני שהחכמים באו שאבקש על המטר, נעלה לעלייה ונבקש רחמים ולא נחזיק טובה לנפשנו, ועלו / כל אחד עמד בזווית אחרת, ובאו עננים קודם מזווית אשתו / כשירד אמרו לו שבאו לבקש על מטר, אמר להם ברוך המקום שלא הצריך אתכם לאבא חלקיה / אמרו לו יודעים אנו שהמטר בא מחמתך / רצו לדעת טעם הדברים התמוהים שראו, והסביר להם / לא החזיר להם שלום כדי שלא להתבטל ממלאכה, ושכחי יום היום / לא הניח לטיתו תחת משא העצים – ששאלה להתעטף בה ולא לישא עליה משאות שתקרע מהקוצים / נעל מנעליו במים – שאי אפשר לראות אם יש שם נחש / הרים בגדיו – שהציק הגוף יש רפואה ולא הליצק הבגדים / אשתו יצאה מקושטת – שלא יתן עיניו באשה אחרת / היא נכנסה ראשונה – שלא ידע אם כשרים הם או פרוצים / לא נתן לחכמים לאכול – שלא היה לו משפיק, ובין כך לא היו אוכלים, והיו מחזיקים לו טובה בחינם / נתן לבן הקטן שתיים – משום שנמצא כל היום בבית הכנסת לפני רבו / עננים באו קודם בזווית אשתו – שמצויה בבית לתת לחם לעניים, וגם מקרבת הנאה לעניים יותר ממנו, שהיא נותנת לחם והוא נותן מעות, או משום שהיו בורים ועמי הארץ בשכנותם והוא ביקש רחמים שימותו והיא ביקשה רחמים שישובו בתשובה, וכן היה.

חנן הנחבא בן בתו של חוני המעגל כשהיה העולם צריך מטר היו חכמים שולחים אליו ינוקי דבי רב להמריך לבו שישווין בתפילותו, והיו אווזים בשולי בגדיו ואומרים לו אבא אבא תן לנו מטר, אמר לפני הקדוש ברוך הוא: ריבוננו של עולם עשה בשביל אלו שאין מכירים בין אבא במטר, הנותן מטר לאבא שאינו נותן מטר. וקרו ליה חנן הנחבא – שהיה מחבית את עצמו מרוב ענוה כשהיו צריכים רחמים על המים (וי"ג מפני שהיה צנוע בבית בטא).

רבי זריקא אמר דחסידיי בכל כשהיו מתפללים על מטר היו מפרסמים את הדבר ושל ארץ ישראל צנועים ולא מודיעים שבה המטר בשבילם.

רב הונא ורב חסדא היו מאסיים הקהל להתפלל על הגשם, ור' יונה אביו של רב מני היה מבקש מבני ביתו שישקו דגן, כשיצא נכנס למקום צנוע ועמוק שנאמר 'ממעמקים קראתיך ה', והתכסה בשק וקובע רחמים, ובא מטר, כשחזר לביתו ושאלוהו אם הביא דגן אמר הואיל ובא הגשם יהיה שובע ולא רצה לקנות בשעה שהיה יוקר.

רבי מני בן ר' יונה היה דבי נשיאה מצרעים אותו, השתטח על קבר אביו וביקש רחמים, כשעברו בי נשיאה על מערת אביו נדבבו גרלי סוסיהם בקרקע ולא יכלו לזוז עד שקיבלו על עצמו שלא לצוער את בנו.

רבי יצחק בן אלישיב אמר לרבי מני שעשירי בית חמיו מצרעים אותו, אמר שיענו וכך היה, כשדחקו אותו ליתן להם פרנסה חזר ואמר שיעשירו וכך היה, כשאמר לו שאין אשתו מקובלת עליו אמר תתייפי חנה ונתיימת, כשהתנאה עליו אמר תחזור חנה לשורוריתה וחזרה. שני תלמידים בקשו שיקבע עליהם רחמים שיחכמו הרבה, אמר בעבר היה בידי שכל מה שאני מבקש היו נותנים לי אבל עכשיו אין תפילתי מקובלת כל כך.

יום ב' פרשת ויגש זאת חנוכה תשפ"ב

בזאת תבחנו, ביום מסוגל זה השתתף במגנבת חנוכה עבור זיכוי הרבים ללומדי הדרה היומי ובזכות זה תיוועש בכל מיילי דימיתב

דף כ"ד – ע"א

מעשה דרבי יוסי דמן יוקרת:

רבי יוסי בן יוסי היה לומד לפניו / הניחו ובה לפני רב אשי / שמע שלומד השולה דג מן הים בשבת כיון שישב בו כסלע אפילו שמפרנס, והחזירו למים – שבע משום נטילת גשמה / אמר לו רבי יוסי בר אבין שיוסיף שזה דווקא כשישב בין סנפיריו שאו ודאי לא חי / שאלו רב אשי מדוע אינו אומר זאת בשם אומרו – רבי יוסי בר אבין / השיבו: אני הוא / שאלו רב אשי מדוע עזב את ר' יוסי דמן יוקרת / השיבו: אם אינו מרחם על בנו ובתו ירחם עלי / לר' יוסי דמן יוקרת היו שכריים שבעדו בשדה ואיחר ליתן להם ולאמרו לבנו שזה רעבים / היו יושבים תחת עץ של תאנים, אמר הבן: תאנה תאנה הוציאי פירותיך ויאכלו פועלי אבא, יצאו תאנים ואכלום / ביתנים הגיע אביו ואמר שלא יחשדוהו על שאיחר מזונותיהם כיון שהיה טוב בדבר מצוה / אמרו לו: 'השיבני כדרך שהשביענו בך, וסיפרו לו המעשה / אמר לרבא: אתה הטרחת את קונך להוציא תאנה פירות שלא בזמנה יאסף שלא בזמנו / היתה לו בת בעלת יופי, וראה שאדם אחד סותר גדר עצים כדי להסתכל בה בדרך הנבק / אמר לבת: הואיל ואת מצרעת הבריות חזרי לעפרך ואל יכשלו בך בני אדם / היה לו חמור שהיה משיכור והיה חודר כל יום מעצמו עם דמי השכירות עליו, ואם פיתוח או הותירו לא הלך / פעם אחת שכחו בעליו זוג של סנפלים ועליו הלך עד שנתלו.

אלעזר איש ביתא כשראו אותו נבאי צדקה היו מתחבאים ממנו, שהיה נותן כל מה שיש לו / פעם אחת הלך לשוק לקנות נדוניה לבתו, והתחבאו ממנו גבאי צדקה, רץ אחריהם והשיבם שייאמרו במה עוסקים / אמרו לו שמחנתים יתום ליתומה / אמה: בשבועה שהם קודמים לבתי / נתן להם הכל חוץ מזוז אחד, וקנה בו חטים וזרקם לאוצרו / כשישאלה אשתו את בתו מה הביא אלה, השיבה שמה שהביא זרק לאוצר / התרחש נס והתרבו החטים מאוד עד שלא הצליחה אשתו לפתוח דלת האוצר, ובצבצו החטים מתחת מפתן הדלת / אמרה לו בתו: בא וראה מה עשה לך אוהבך / אמה: בשבועה שהם הקדש עליך, ואין לך בהם אלא כאחד מעניי ישראל, לפי שלא רצה ליהנות ממעשה נסים.

רבי יהודה נשיאה בנו של רבא גמליאל בן רבי גזר תענית וביקש רחמים ולא בא גשם, אמר מה גדול ההבדל בין שבא גמליאל לבני, שבשביבלו ירדו גשמים ועכשיו הטילו עלי כל ישראל להתפלל עליהם ואיני נענה, אוי לו לדור שכך תקוע, או לו למי שעלתה בימיו כך, חלש דעתו וירד גשם.

דבי נשיאה גזרו תענית לו הודיעו לרבי יוחנן וריש לקיש מבועד יום רק בבוקר של תענית, אמר ריש לקיש לרבי יוחנן: הרי לא קבלנו התענית מבועד יום, השיבו רבי יוחנן: אנו נגררים אחר בי נשיאה.

דבי נשיאה גזרו תענית ולא בא גשם, תנא להו אושעיא צעיר הישיבה: 'היה אם מעיני העדה נעשתה לנגה' – כלה שענייה פיות כל גופה אינה צריכה בדיקה, עיניה טרטות כל גופה צריכה בדיקה, וגם כאן עיני [מנהיגין] העדה רשעים לכך אין משגיחים בהם מן השמים. צעירו עבדיהם, עד שאמרם להם שמי העיר שגם אותנו הוא מחפר ומגדיד וכיון שראינו שכל דבריו הם לשם שמים שוב לא אמרנו לו שום דבר – כן תעשו גם אתם.

רבי גזר תענית ולא בא גשם, ירד אליפא וי"א רבי אליפא לפני התיבה, אמר משיב הרוח – נשבה הרוח, מוריד הגשם – ירד גשם. שאלו רבי: מה מעשיך, השיבו שדר בכפר עני ביותר שאין להם יין לקידוש ולהבדלה, והוא טורח לקנות יין להוציאם ידי חובתם.

רב הוזמן למקום שהיתה בו בצורת וגזר תענית ולא בא גשם, ירד שלח ציבור לפני התיבה אמר משיב הרוח – נשבה הרוח, מוריד הגשם – ירד גשם. שאלו רב: מה מעשיך, השיבו שהוא מלמד רדקך, ומלמד לבני עניים כבני עשירים, וגם שאין לו אפשרות לשלם אינו לוקח ממנו תשלום, וילד שאינו רוצה ללמוד הוא משחזר עם דגים שיש לו במחילותיו ומפייסו עד שלומד.

רב נחמן גזר תענית וביקש רחמים ולא בא גשם, אמר שיקחו את נחמן וישליכו מראש הרומה לארץ, חלש דעתו וירד גשם.

דף כ"ד – ע"ב

רבא גזר תענית וביקש רחמים ולא בא גשם, אמרו לו: הלא כשגזר רב יהודה תענית ירד גשם, השיבם: אם משום תורה שהיה בזמנו – אחנו עדיפים ממנו, שבזמנו למדו אלא בסדר נזיקין, ואנו לומדים כל ששה סדרים, וכשהיגעי למשנה בעוקצין אמר שיש עומק גדול כחוויתו רב ושמואל ולא היה בחירו לו, ובעירנו יש י"ג ישיבות מלומדים מכות עוקצין, ורב יהודה כיון שחסידי נעל אתה משום עינוי תעניתי כבר בא מטר, ואני צווח כל היום, ואת שומעים לי. ואם משום מעשים שאיני הגון כמות – אם ראה בי אחד דבר שאינו הגון שיאמר לי, אלא הדור אשם בכך שאין מתקבלות תפילות גדולי הדור.

רב יהודה ראה שני בני אדם זורקים לחם זה לזה, אמר שמע מינה שיש שובע בעולם / נתן עינוי ונעשה רעב / אמרו החכמים לשמשו רב כהנא בנו של רב נחוניא שייכוננו לצאת בפתח בסמוך לשוק / ראה חבורת בני אדם עומדים לקנות מכלי מלא תמרים או פסולת של תמרים / אמר שמע מינה שיש רעב / אמר למשמש להוריד נעליו מעליו, וכשהוריד נעל אחת ירד מטר / בא אליהו ואמר שהקדוש ברוך הוא אמר שאם יורד את הנעל השניה יחריבי את העולם / רב מרי ברה דתמואל ראה באותו יום מלאכים בדמות מלאכים ממלאים חול בספינות ונחפך לסולת / אמר להם שלא יקנו שמעשה ניסים הם / למחרת הגיעו ספינות חטים מהגורס אחר.

רבא נקלע להגרוניא, רב תענית ולא בא גשם, וציווה ללון בתענית, למחר אמר מי שחלם שיעיר, אמר ו' אלעזר מהגרוניא: קורא הייתי בחלום שלום טב לרב טב מטוב לעמיה, אמר שמע מינה שעת רצון היא, ביקש רחמים ובא מטר.

בבית דינו של רבא הלכו בוועל כותית, ומת / רצה שבור מלכא לצער את רבא / אמרה לו אמר שלא יא רא על עסק עם היהודים שכל מה שמבקשים מאדונם נותן להם, כגון מטר / השיבה שמה שיוירד המטר הוא משום וזמנו הוא ואף אתה שאל ביקשו היה יורד, אלא נראה אם ירד כשיבקשו כעת בתמוז שאינו זמן מטר / מריבון טב דמטוביה שלחה אמו לרבא שייכוין דעתו ויבקש רחמים שייבא מטר, ביקש ולא בא מטר / אמר: ריבוננו של עולם, אלוקים באונינו שמענו אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימי קדם שהיית מפליא להם נסים אבל אנו בעינינו לא ראינו / ירד מטר עד שקלחו מים מן האמרות ושטפו בחוצות לנהר מליחך / ראה אביו בחלום ואמר לו: מי איכא דמיטרח קמי שמיא כולי האי, אל תשכב במיטתך הלילה / למחר מצא על מיטתו סימני סכין של שדים.

רב פפא גזר תענית, חלש לבו וטעם, לאחר כך ביקש רחמים ולא בא מטר, אמר לו רב נחמן שאם יטעום שוב יבא גשם, נתבייש רב פפא וחלש דעתו וירד גשם.

רבי חנינא בן דוסא היה הולך בדרך ובא מטר, אמר: ריבוננו של עולם כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער, הפסיק המטר, כשהגיע לביתו אמר: ריבוננו של עולם כל העולם בצער וחנינא בנחת, ובא מטר. אמר רב יוסי, מה תועלת בתפילת כהן גדול ביום הכיפורים שלא יכנסו לפניך תפלת עוברי דרכים, שהרי רבי חנינא מבטלה.

תפילה קצרה של כהן גדול ביום הכיפורים בבית החיצון: יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שתאה השנה הזו אם שחונה [חמה] תהא גשומה וטלולה, ואל יכנס לפניך תפלת עוברי דרכים, לרב יהודה היה מסיים: לא יעדי עביד שולטן מבית יהודה, ואל יהיו עמך ישראל צריכים להתפרנס כל מזה ואל לעם אחר.

בכל יום יום בן קול יוצאת ואומרת: כל העולם כולו נזיון בשביל חנינא בני, וחנינא בני דיו כקב חרובים מערב שבת לערב שבת, שמחוסר לחם היה מאכלו כל השבוע חרובים.

תענית דף כ"ה – יום ג' פרשת ויגש ג' טבת תשפ"ב

דף כ"ה – ע"א

המעלה עשן של תבתייש מפני שכנותיה האפות לכבוד שבת כאשר אין לה כלום לאפות / שכניה רעה שיעלה שאין לה כלום וכנסה לביתה, והתייששה ונכנסה לחדר חוץ / קרה נס וראתה השכינה שהתגורר מלא לחם והערביה מלאה עיסה / קראה לה שתביא מרדה להוציא הלחם שנשרף, והשיבה שאכן לשם כך נכנסה לחדר להביא מרדה / ובאמת זו היתה כוונתה שבטוחה הייתה שיאירע לה נס שהיתה מלומדת בכך.

אשתו של רבי חנינא בן דוסא אמרה לו עד שאיתי נצטער כך בעוני / ביקש רחמים ויצאה מלמעלה לזה של ג' רגלים והוא אוכל על שולחן ש' רגלים / אמר לאשתו האם נוח לך שכך יהיה לעתיד לבא / ביקש רחמים ונטלו ממנו את הרגל / נס האחרון גדול מן הראשון, שלמדנו שמשמים נותנים ואין לוקחים אחר שנתנו.

רבי חנינא בן דוסא ראה שבתו עצובה בערב שבת מחמת שהדליקה נרות שבת בחומוץ במקום בשמן, והרגיעה שמי שאמר לשמן וידלק הוא ידלק לחומוץ וידלוק, וכך היה שדלק כל היום עד שהדליקו ממנו נר להבדלה.

לרבי חנינא בן דוסא היו עיזים, ובא שכניו בטענה שהם מפסידים שדותיהם, השיבם שאם הם מפסידים יאלכום דובים, ואם לא – תבאו כל עז בערב עם דוב בקרניה, וכן היה שחזרה כל אחת עם דב.

איכו שכנתו של רבי חנינא בן דוסא בנתה בית, והקורות לא הגיעו מכותל לכותל, ואמר רבי חנינא: איכו יאייכו קורותיך, והתארך עד שבטלו אמה לכל צד, וי"א שנדבקו להם חתיכות קטנות בקצוות. פלימו דיפס שראה הבית והיו הקורות בולטות אמה מכל צד, ואמרו לו בית זה קייר רבי תוספא שדורס.

העיזים שהיו לרבי חנינא בן דוסא לא היו שלו, שהיה עני, וגם אסור לגדל בהמה דקה בארץ ישראל / אלא אדם אחד עבר סמוך לביתו ושכח שם תרנגולים / הכניסם רבי חנינא לביתו ואמר לאשתו שלא לאכול הביצים / רבו הביצים והתרנגולים וציעירו אותו / מכרם וקנה בדימיהם עיזים / פעם שמע שאדם אומר לחבירו כאן הנחתי תרנגולים / ביקש ממנו סימן והשיב לו העיזים.

רבי אלעזר בן פדת היה עני והקזי דם ולא היה לו מה לטעום אלא צלע של שום ונתעלף ונרדם הלכו חכמים לבקריו וראוהו בוכה ומחייך וניצוצות של אש יוצאים ממצחו / כשהתעורר אמר שהם הם יאחריך היה יושב עמו ושאלתיו עד מתי אצטער בעולם הזה, והשיבו: אלעזר בני האם נוח לך שתתיר את העולם ויאפשר באפשר שיעיוולד בשעה שמוזנות בעולם / אמר אפילו אם כולם האי רק ספק אם יהיה לו מזונות / שאל לקדוש ברוך הוא: האם ימי חיי שחייתי הם רבים ממה שעתידי אני לחיות והשיבו הקדוש ברוך הוא שכן (ולכן כבה), אמר אם כך איני רוצה / אמר לו הקדוש ברוך הוא: וכשר כן י"ג נהרות של שמן אפרסמון שחרים שרתענג בהם (ולכן חי) / אמר לו: וכן אין אתה נותן לי דברים אחים, אמר לו: ולחברך מה אתן / אמר לו: מבקש אני ממי שאין לו / הכהו המלאך באצבע צדא עם הגודל והכה בציפורן האצבע על מצחו (ומזה יצא ניצוצות האש) ואמר הקדוש ברוך הוא בחזונו: אלעזר ברי גירי בכך גירי (תכתיב בין הביצי).

רב אמר בר חנינא גזר תענית ולא ירד גשם, אמרו לו שרבי יהושע בן לוי גזר תענית ובא גשם / אמר להם שיש אחד ואני אחד איש אחד והוא עדיף ממני / אמר להם שיקראו לר' יהושע בן

לוי ונכווין דעתנו אפשר ששישברו הציבור את לבם / ועשו כן ועדיין לא בא גשם / אמר להם: מקבלים אתם עליכם ומסכימים לדעת אחד שיבא מטר בשבילנו, אמרו הן / אמר: רקיע רקיע תכסה פניך, ולא יסיח / אמר: כמה עזים! פני רקיע דלא מכסף מן הציבור, והתכסה ובא מטר. **לוי גזר תענית** ולא בא גשם, אמר לעזים: ריבוננו של עולם עליה במרום ואין אתה מרחם על בניך, ובא גשם, ומחמת שהטיח דברים כלפי מעלה נעשה ונעשה חיגר. **לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי לוי נעשה חיגר.**

לוי הראה לרבי איך עושים 'קידה' - שנועץ שני גודלין בארץ ושוחה וגושק את הרצפה, ובאופן זה נעשה חיגר כעונש על חטא הג"ל.

רבי חייה בר לולייני שמע עננים האומרים גלך וניתן מים בעמון ומואב, אמר: ריבוננו של עולם, כשנתת תורה לעמך ישראל חזרת על כל אומות העולם ולא קיבלוהו, ועכשיו אתה נותן להם מטר, תן אותו כאן, וכן היה.

דף כ"ה - ע"ב

'צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה' - כתמר שעושה פירות כך לצדיק יש שכר לעתיד, כארז - שגזעו מחליף כך הצדיק קם בתחיית המתים.

הלוקח אילן מחבירו לקוץ מגביהו מן הקרקע טפח וקוצץ, שכך חוזר וצומח ועל דעת כן מר לו, בסדן השקמה שכבר הזקין וכבר נקצץ - שני טפחים, בבתולת השקמה שלא נקצצה מעולם - ג' טפחים, בקנים ובגפנים - קוצץ מקשר התחתון ולמעלה, בדקלים - חופר למטה ומשריש לפי שבין כך אין גזעו מחליף, בארזים - יש מין שאין גזעו מחליף ודינו כדקל, ושאר מינים גזעו מחליף, שעשורה מיני ארזים יש.

מעשה רבי אליעזר שגזר י"ג תעניות על הציבור ולא ירדו גשמים, בתענית האחרונה התחילו העם לצאת מבית הכנסת, אמר להם: תקנתם קברים לעצמכם? שאין לכם אלא לקבור עצמכם מפני הרעב, וגעו לו עם בבכי וירדו גשמים.

מעשה רבי אלעזר שירד לפני התיבה אמר כ"ד ברות ולא נענה, ירד רבי עקיבא ואמר: אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה, למענך רחם עלינו, וירדו גשמים. היו מרנגים החכמים אחרי רבי אלעזר, יצאה בת קול ואמרה: לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מידותיו.

ירדו גשמים מפסיקים הציבור להתענות, לרבי מאיר - אם חדרו הגשמים בעומק הקרקע ומילאו שורת מענה המחוישה. לחכמים - בארץ יבשה טפח, בכינוינת טפחים, בחרושה ג' טפחים, שאפילו גשמים מועטים נכנסים בה טפח או טפחים.

כל טפח של גשמים הנכנסים לארץ התהום מתגבר כנגדו ג' טפחים, ובקרקע חרושה ב' טפחים.

כשמנסכים המים בחג תהום אומר לחבירו אבע (לשון 'חל נבע') מימך, קול שני ריעים (ניסוח המים ויהי) אני שומע - שנאמר 'תהום אל תהום קורא לקול צינורו'.

רבה אמר שראה מלאך 'ירידיא' הממונה על הגשמים, ודומה לעגל, ונראה שפתותיו כשוחק בכל שעה, ועומד בין תהום העליון - הרקיע, לתהום התחתון - האוקיינוס, לתהום העליון אומר חשור מימך, לתהום התחתון אומר אבע מימך.

היו מיתענים וירדו גשמים: לרבי מאיר - ירדו קודם הנץ לא ישלמו, כיון שעדיין לא חלה עליהם התענית, לאחר הנץ ישלמו. לרבי יהודה (וכן סוברים ר"א ור"ש במשנה דף י"ט) - קודם חצות לא ישלמו, שעדיין לא הגיע זמן הסעודה, לאחר חצות ישלמו. לרבי יוסי - קודם ט' שעות לא ישלמו, שעדיין לא הגיע זמן סעודת בני מולכים, מט' שעות ולמעלה ישלמו, שאין לך אדם בעולם שאין תענית חלה עליו מתשע שעות ואילך, ופסק רבי אמי כרבי יהודה.

שמואל הקטן גזר תענית וירדו גשמים קודם הנץ החמה, סברו העם שבח ציבור הוא, אמר להם שמואל שדומה לעבד שמבקש פרס מרבו, אמר רבו תנו לו ואל אשמע קולו. ופעם אחרת גזר תענית וירדו גשמים לאחר שקיעת החמה בסיום התענית, כסבורים העם לומר שבו שחי ציבור הוא, אמר להם שמואל לא שבח של ציבור הוא, שדומה לעבד שמבקש פרס מאדונו, ואמר האדון המתירו לו עד שתמקמק ויצטער ולאחר כך תנו לו, ושחבו של ציבור הוא שכשואמרים משיב הרוח - נושבת הרוח, מוריד הגשם - יורד גשם.

מעשה שגזרו תענית בלוד וירדו להם גשמים קודם חצות, אמר להם רבן תרפו: צאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב, וכן עשו, ובאו בין הערביים וקראו הלל הגדול, ולא אמרו קודם שאלו, שאין אומרים הלל אלא על נפש שבעה וקרס מלאה, שנאמר בו 'ותן לחם לכל בשר'. ובמקום ששכחה שכרות וכל איכילו קודם יפעשו ולא יאמרו הלל - ואמרים הלל ואחריו אוכלים.

תענית דף כ"ו - יום ה' פרשת ויגש ד' טבת תשפ"ב

דף כ"ו - ע"א

פרק שלישי - בשלשה פרקים

משנה - נשיאת כפים - לרבי מאיר - שלושה פעמים בשנה נושאים כפים בכל התפילות: בתעניות ובמעמדות וביום הכיפורים, ויש מהם בארבע תפילות - ביום הכיפורים, שחרית מוסף מנחה ונעילה. ומה שאין נושאים כפיהם כל יום במנחה משום ששיח שירות ושתוי יין אסור לעולה בא, מה שאין כן בשעה שמתענים.

לרבי יהודה - אין נושאים כפיהם אלא שחרית ומוסף שבכל יום שלא שיח בהם שכרות, מה שאין כן מנחה ונעילה גזרו בהם רבנן אפילו ביום התענית.

לרבי יוסי - נושאים כפיהם בשחרית ומוסף ונעילה, אבל לא במנחה כיון שבכל יום שייך בו שכרות גזרו.

פסק ההלכה בדין נשיאת כפים - לרבי יהודה אמר רב הלכה כרבי מאיר, ודרשינן כמותו. לרבי - מנהג רבי מאיר, ולא דרשינן כך אך מורים כן. לרבי יוחנן - נהגו העם כרבי מאיר, ולא מורים כך, אלא אי עביד לא מהדרין. לרב נחמן - הלכה כרבי יוסי שבמנחה אין נשיאת כפים אלא בנעילה, וכן היא מסקנת הגמרא, ועכשו נהגו שנשיאות כפים גם במנחה כיון שמתענים על שעות החמה ודומה לנעילה.

'צו את בני ישראל... את קרבני לחמי... תשמרו...' - התמיד בא מהשקלים של כל ישראל, וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו? התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבע משמרות מעמדות הקבועים בירושלים להיות במקום כל ישראל.

היו כ"ד משמרות של כהנים ליום וישראלים, הגיע זמן המשמר - הכהנים והלוויים עולים לירושלים, הישראלים - הדרים בירושלים היו עומדים על קרבן אחיהם, והשאר היו מתאספים בעריהם, ומתפללים על קרבן אחיהם שיתקבל ברצון, ומתענים.

ישראל שבאותו משמר המתכנסים בעריהם מוציאים ס' ביום תענית, וקוראים בכל יום במעשה בראשית לכל הפחות תשעה פסוקים, ביום ראשון - בראשית, ויהי רקיע, ביום שני - ויזרי קוראים יהי רקיע, ביום המים, ביום שלישי - יקו המים, ויהי מאורות, ביום רביעי - יחי מאורות, וישרצו המים, ותוצא הארץ, ביום שישי - ותוצא הארץ, ויכולו השמים. **פרשה גדולה** שבפרשיות מעשה בראשית קוראים אותה בשנים וקטנה ביחיד.

אנשי מעמד היו מתענים ארבע ימים בשבוע מיום שני עד חמישי, ולא בערב שבת - מפני כבוד השבת, ולא ביום ראשון - כדי שלא יצאו ממנוחה ויענוג ליגיעה ותענית וימותו.

בשחרית ומוסף קוראים הקריאה שבפרשת מנחה מתוך ספר תורה, ובמנחה קוראים אותה בציבור כקוראים את שמע.

במנחה הלכה על ערב שבת לא היו נכנסים לבית הכנסת מפני כבוד השבת.

יום שיש בו הלל - לא היה מעמד בירושלים בשחרית, יום שיש בו קרבן מוסף - בתחילה סבר רבי עקיבא שאין בנעילה, ויום שיש בו קרבן עצים אין במנחה, אמר לו בן עזאי כך היה רבי יהושע שונה - קרבן מוסף אין במנחה, קרבן עצים אין בנעילה, וחזר רבי עקיבא לשנות כך.

זמני קרבן עצים - שהתנדבו העם להביא עצים למערכה, וקבעו ליום טוב:

א' ניסן - בני ארח בן יהודה,

ה' תמוז - בני דוד בן יהודה,

כ' אב - בני פרעוש בן יהודה,

ז' אב - בני יונד בן רכב,

י' אב - בני סנאה בן בנימין,

ט"ו אב - בני תזוא בן יהודה, ועימם כהנים ולוים וכל מי שטעה בשבט, וגם בני גובני עליו ובני קוצעני קציעות,

כ' אב - בני פחת מואב בן יהודה,

כ' אלול - בני עדין בן יהודה,

א' בטבת - בני פרעוש פעם שנית.

א' טבת - לא היה בו מעמד כלל, מפני שהיה בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים.

חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז - נשתברו הלוחות, בוטל התמיד על ידי גזירת המלכות, הובקעה העיר, שרף אפוסטמוס את התורה, העמיד מנשה צלם בהיכל.

דף כ"ו - ע"ב

חמשה דברים אירעו את אבותינו בתשעה באב - נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, חרב בית המקדש הראשון והשני, נלכדה ביתר, נחרשה העיר.

משונכס אב ממעטים בשמחה, שבוע שחל תשעה באב בתוכה אסור לספר ולכנס, ואם חל תשעה באב בערב שבת מותר בחמישי מפני כבוד השבת.

ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילים, לא יאכל כבוד השבת.

גמליאל ישנה מהרגלו, רבי יהודה מחייב בכפיית המטה ולא הודו לו חכמים. **אמר רבי שמעון בן גמליאל לא היו יום טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים**, שבהם ננות ירושלים ויצאות בכלי לבן שכולם שואלות זו מזו שלא לבייש את מי שאין לו, וכל הכלים שנונים טבילה קודם שילבשו.

בנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים ואומרות בחור שא נא וראה מה אתה בורר לך, אל תיתן עיניך בגוי תן עיניך במשפחה, שקר החן והבל היופי אשה יראה ה' היא תתהלל, תנו לה מפרי ידיה ויהללה בשערים מעשיה.

'צאינה וראינה בנות ציון במלך שולמה בעטרה שעתרה לה אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו' - ביום חתונתו זה מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו.

שיכור אסור בנשיאת כפים - שנסמכה פרשת כהן מברך לנזיר, אבל בחרצן מותר שנאמר 'לשרתו ולברך בשמו' - מה כהן משרת מותר בחרצן, שלא נאסר אלא שתוי יין ממש, אף כהן מברך מותר בחרצן. אבל בעל מום נושא כפיו, ולא מדמים לכהן משרת - שהקטן לנזיר לקולא, שאסמכתא מדרבנן היא.

תענית דף כ"ז - יום ה' פרשת ויגש ד' טבת תשפ"ב

דף כ"ז - ע"א

'צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי... תשמרו...' - לפי שאין קרבנו של אדם נקרב והוא אינו עומד על גביו (וכיבוד שומר אם אינו עומד ע"ג רש"י מגילה דף ג' סוטה דף ח') התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבע משמרות, על כל משמר היה מעמד בירושלים של כהנים ליום וישראלים.

הגיע זמן משמר לעלות - כהנים עולים לירושלים, לויים חציים עולים לירושלים וחציים ליריחו כדי שיפסקו לאחיהם שבירושלים. (וישראלים היו חלק בירושלים וחלק התכנסו בעריהם במשנה דף כ"ז).

מעמד כהנים ולוים וישראלים מעכב את הקרבן, לרבי שמעון בן אלעזר גם כלי שיר מעכב, שסובר עיקר שירה ככלי, לרב יהודה אמר שמואל כלי שיר אינו מעכב שעיקר שירה בפה על ידי לויים.

עשרים וארבע משמרות כהונה, נחלקו התנאים מי תיקנם, יש אומרים שמושה רבינו תיקן שמונה משמרות ארבע מאילתמר, בא שמואל והעמידם על שש עשרה, בא דוד והעמידם על עשרים וארבע, ויש אומרים שמושה תיקן עשרים וארבע משמרות.

דף כ"ז - ע"ב

רק ארבע משמרות עלו מן הגולה - ידעיה חרים פשחור ואימר, הנביאים שביניהם חילקום על ידי גורל לעשרים וארבע משמרות כהונה, בא ידעיה ראשון נטל חלקו ועוד חמישה חלקים.

יהויריב היה ראש משמרות בבית ראשון, התנו הנביאים שבין העולים מן הגולה שאפילו יהויריב יעלה לא ידחה את ידעיה, אלא ידעיה יהיה של חמש משמרות ויהויריב יהיה משמר השישי.

'ויאמר, ה' אלוקים במה אדע כי אירשנה' - אמר אברהם: ריבוננו של עולם שמואל ישראל חודיעני במה אירשנה. אמר לו: קחה לי עגלה משולשת וכו'. אמר לפניו: רבש"ע, תיבח בזמן שביט המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם. אמר לו: כבר תיקנתם להם סדר קרבנות, בזמן שקוראים בהם לפני, מעלה אני עליהם כאילו הקריבו לפני, ואני מוחל להם על כך עונותיהם.

אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שאלמלא הקרבנות היו כלים בחטאם, וכשהם כלים שמים וארץ הנמדיים בזכותם כלים, ולכן קוראים אנשי המעמד במעשה בראשית.

אנשי משמר שהיו עומדים בירושלים על התמיד היו מתפללים על קרבן אחיהם שיתקבל ברצון, ואנשי מעמד מתכנסים בערים בבית הכנסת.

אנשי מעמד היו יושבים ארבע תעניות - ביום שני על יורדי הים, ביום שלישי על הולכי מדברות, ביום רביעי על אסכרא של איפול על התינוקות, ביום חמישי על עוברות שלא יפלו ומיניקם שיניקו את בניהם, בערב שבת לא היו מתענים מפני כבוד השבת כל שכן שבת בעצמה, באחד בשבת לא היו מתענים מפני שהוא יו"ט של נוצרים, או מפני שהוא שלישי לציצרה, או מפני נשמה יתירה שניטלת ממנו וחלש.

ביום רישון קוראים אנשי המעמד בראשית בונים, הגם שהוא חמש פסוקים והקורא בתורה אל יפוח משל פסוקים - לרב הראשון קורא שלש פסוקים והשני חוזר וקורא הפסוק שסיים בו הראשון, ולית ליה גזירת הנכנסים והיוצאים שיאמרו שדי בקריאת שני פסוקים, אבל אל יפסוק פסוק אחד לשניים שכל פסוק שלא פסקיה משה אנו לא פסקינן ליה. לשמואל - פוסק פסוק אחד לשניים, כיון שלא אפשר, אבל לא יחזור השני לפסוק של הראשון גזירה משום הנכנסים והיוצאים.

רבי שמואל אמר: הרהרתי את ר' צינאי הגדול עד שהתיר לי לפסוק פסוק אחד לשניים בשביל תינוקות של בית רבן כיון שלא אפשר.

פרשה של ששה פסוקים בקריאה של כל ימות השנה קוראים אותה בשנים ושל חמשה פסוקים ביחיד, ולא מפרשה קורא שלשה פסוקים השני קורא שניים מפרשה זו ואחד מפרשה אחרת, ויש אומרים שהם מפרשה אחרת לפי שאין מתחילים מפרשה פחות משלוש פסוקים.

תענית דף כ"ח - יום א' פרשת ויגש - ו' טבת תשפ"ב

דף כ"ח - ע"א

אנשי מעמד קוראים מעשה בראשית בספר תורה בשחרית ומוסף, ובמנחה יחיד קורא אותה בעל פה בשביל ציבור, ולרבי יוסי כולם קוראים אותה על פה כקוראים את שמע. **יום שיש בו קרבן עצים** דוחים מעמד של נעילה ולא של מנחה, שתפילת מנחה מן התורה שיצחק אבינו תקנה, ונעילה מדברי סופרים.

כשעלו בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה ועמדו משפחות והתגדבו משלהם, והתנו הנביאים אפילו לשכה מלאה עצים יהיו אלו מתנדבים משלהם.

בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות היו משפחות שהביאו עצים בזמן שגזרה המלכות שלא להביא עצים למערכה וביכורים לירושלים, והושיבו שומרים על הדרכים כדרך שהושיב ירבעם בן נבט שלא יעלו לרגל, הביאו הכשרים ויראי חטא שבאותו הדור סלי ביכורים וחיפו קציעות, ונטלו עצים על כתפיהם ואמרו לשומרים שהולכים לעשות שני עיגולי דבילה עם העצים במכתשת שהיא במקום אחר, כיון שעברו מהם עיטרו בסלים והביאו לירושלים, וכן עשו בני סלמאי הנתופתי שהביאו עצים עשויים כעין סולמות, והניחו על כתפיהם ואמרו שהולכים להורידי גזולות משוכך, ועליהם הנמר 'זכר צדיק לברכה', ועל ירבעם בן נבט וחבריו נאמר 'ושם רשעים ירקב!'

לא אב האבא בני פחת מואב בן יהודה עצים, ולרבי מאיר הם בני דוד בן יהודה, לרבי יוסי הם בני יואב בן צרויה.

לא אלו הביאו בני עדין בן יהודה, לרבי יהודה הם בני דוד בן יהודה, ונחלקו התנאים אליבא דרבי יוסי אם הם בני יואב בן צרויה.

דף כ"ח - ע"ב **יום שיש בו מוסף** לרבי יהושע וכן עזאי ומסקנת רבי עקיבא לא היה מעמד במוסף ומנחה, לרבי יוסי לא היה רק במוסף.

א' ניסן היה מעמד הגם שביום שיש בו הלל אין מעמד בשחרית, היינו דווקא הלל של חובה כראש חודש טבת שיש חיוב לומר הלל משום חנוכה (מתקנת הנביאים כשנאלמו מכל צרה ודומה כחורה), מה שאין הלל של ראש חודש אינו אלא מנהג.

לא יום בשנה אפילו יחיד חייב לגמור בהם את הלל - שמונה ימי סוכה, ושמונה ימי חנוכה, יום טוב ראשון של פסח ושבוועות, ובגולה כ"א יום - תשע ימי חג, שמונה ימי חנוכה, שני ימים ראשונים של חג פסח ושני ימי חג שבועות.

הלל בראש חודש מנהג אבותינו בידינו הוא ולכן מדלגים, ובכרייתא כתוב שיחיד לא יתחיל ואם התחיל גומר.

לא תחול בשבתרו הלוחות כמו שמוכח מהפסוקים שבין לת"ק שבימים ו' סיון נתנו עשרת הדברות ובין לרבי יוסי שבימים ז' סיון לפי כולם עלה לקבל הלוחות ביום ז' ושהוא ארבעים יום בהר, וירד בשבעה בנות תמזו ושיבר אז הלוחות.

לא תמוז בוטל התמיד ושירף אפוסטמוס את התורה - כך קיבלנו מאבותינו. **הובקעה העיר בראשונה בט' תמוז** - כמו שכתוב בפסוק, ובשני ב"ז תמוז.

לא תמוז העמיד מנשה שני צלמים בהיכל, ונפל אחד על חבירו וקטע ידו, ומצאו שהיה כתוב על צלם הקטוע יד אתה רצית להחריב ביתו של מקום שהטית ישראל אחריך ואני עשיתי כך בקמה ושילמתי ידך.

תענית דף כ"ט - יום שב"ק פרשת ויגש - ו' טבת תשפ"ב

הוקדש לעילוי נשמת הרה"ח ר' שמואל ז"ל בן הרה"ח ר' שלמה ז"ל גוטפריד נלב"ע ז' טבת תשפ"א - ת. נ. צ. ב. ה.

דף כ"ט - ע"א

שנה ראשונה עשה משה את המשכן, שניה הקים את המשכן. **ויסעו מהר ה' דרך שלושתימים** - אותו היום סרו מאחרי ה', ובתוך שלש ימים אלו התאוו האפסוסף תאזה כדי למרוד בהקב"ה.

בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, שבשנה השנית בעשרים לחודש השני נסעו דרך שלושתימים, שבע ימים של הסגרת מרים, אכלו בשר עשרים ותשע יום, ושילח מרגלים בכ"ז סיון, הלכו ארבעים יום - ב' מחודש שיש ו'ל' מחודש תמוז וח' מאב.

והשם כל העדה ויתנו את קולם ויבכו ביום בלילה ההוא, ליל תשעה אב היה, אמר להם הקדוש ברוך הוא: אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות.

ז' אב נכנסו נזירים להיכל ואכלו וקלקלו בו ז' יום ח', תשיעי סמוך לחשיכה הציתו בו את האור והיה דולק והולך כל היום כולו.

רבי יוחנן אמר אלאמלא הייתי בדור החורבן לא קבעתיו אלא בעשירי - מפני שרובו של היכל נשרף בו, ורבו שקבעו בט' משום שאתחילתא של פורענות עדיף.

חורבן בית שני היה בתשעה באב, שמגלגלים זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב.

כשחרב בית המקדש ראשון תשעה באב היה ביום ראשון שנה שמניתי, ומשמרתה של יהודיה היתה, והיום היו אומרים שירה על הדיוכן וישב עליהם את אונם וברעתם יצמייתם' ולא תספיקו לומר 'יצמייתם ה' אלו קיני' עד שבאו נכרים וכבשו.

תשעה באב נחרשה העיר ונלכדה ביתר - כך קיבלנו מאבותינו.

כשחרבה ביתר וטרונוסרספה הרשע את ההיכל נגזר על רבן גמליאל היינה והתחבא, בא אליו אדון אחד ונשבע על רבן גמליאל שאם יצילו ביאהו לעולם הבא, הפיל את עצמו מגג ומת, וחוק היה שכל שמת אחד מהם נתבטל הגזירה, יצא בת קול ואמר אדון זה מזומן לחיי עולם הבא.

כשחרב בית המקדש הראשון נתקבצו כיתות של פרחי כהונה ומפתחות ההיכל בידם, ועלו לגג ההיכל ומתו; ריבונו של עולם הואיל ולא זכינו להיות גזורים כמו אנשים היו מפתחות מסורות לך, וזרקו כלפי מעלה, ויצא כעין פיסת יד וקיבלה מהם, והם קפצו ונפלו לתוך האור.

דף כ"ט - ע"ב

כשם שמשנכנס אב ממועטים בשמחה אב משנכנס אדר מרבין בשמחה, שפורים ופסח ימי ניסים היו לישראל, הלכך ישראל שיש לו דין עם נכרי יצמייתם מיניה בחודש אב דריע מזליה ולימצי נפשיה באדר דבריא מזליה.

לתת לכם אחרית ותקוה - הקדוש ברוך הוא נתן לבני ישראל בבבל כלי פשתן ללבוש ודקלים להתפרנס בהם בבבל.

ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' - כריח שדה של תפוחים.

שבוע שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור לכבס, יש אומרים היינו רק לכבס וללבוש אבל לכבס ולהניח אחר תשעה באב מותר, ודחו דבריו ממה שכונסים בני רב בטלים בימים אלו, וכן תני בכרייתא שאסור, והטעם משום שנראה כמסתיח דעתו.

גיהוץ שלנו כניכוס מושם אסור אפילו לאחר תשעה באב (לכיסוס שלנו מותר), ודווקא בכלי מילת אבל כלי פשתן מותר.

כלי פשתן אפילו שאין בהם איסור גיהוץ היינו להניחם לאחר תשעה באב אבל אסור ללבוש בשבוע שחל תשעה באב להיות בתוכה.

איסור לספר ולכבס (ולרב ושמואל הוא היין ללבוש בגדים מנוהגים) *

לרבי מאיר אסור מראש חודש עד התענית,

לרבן שמעון בן גמליאל אסור כל אותו השבוע גם לאחריו, לרבי יהודה אסור כל החודש כולו.

ונחלקו בפרוד הפסוק 'והשבת כל מוששה חגה חדשה ושבתה' - לרבי מאיר 'חגה' היינו ראש חודש, לרבי יהודה 'חדשה' היינו כל החודש, לרבן שמעון בן גמליאל 'שבתה' היינו כל השבוע.

הלכה בזמן חיוב אבלות של תשעה באב - לרב לאחריו מותר, לשמואל לאחריו אסור, רבא פסק

כרבי מאיר שלאחריו מותר ולא כרבי יהודה ורבן שמעון בן גמליאל שלאחריו אסור, והלכה כרבי שמעון בן גמליאל שלפני אסור רק באותה שבת ולא מראש חודש.

תשעה באב שחל בערב שבת מותר לכבס בחמישי מפני כבוד השבת, ואם לא כיבס בחמישי מותר לכבס בערב שבת מן המנחה ולמעלה, ולייט אביי על המכבס בתשעה באב אפילו מן המנחה ולמעלה.

תשעה באב שחל בשני וחמישי קוראים שלושה ומפטיר אחד מהם, חל ביום שלישי או רביעי - לפי תנא קמא אחד קורא והוא המפטיר, ולרבי יוסי לעולם קוראים כבוד מהם המפטיר.

תשעה באב שחל בשבת או באחד בשבת אוכל ושותה בשבת כל צרכו, ומעלה על שולחנו אפילו כסעדות שלמה בשעתו.

תענית דף ל' - יום א' פרשת ויחי - ח' טבת תשפ"ב

דף ל' - ע"א

בסעודת המפסקת ערב תשעה באב לאחר ששעות ביום - לרבי מאיר לא יאכל שני תבשילים, ולא יאכל בשר, ולא ישתה יין. לרבי שמעון בן גמליאל - ישנה מההרגל, אם רגיל לאכול שני תבשילים יאכל אחד, רגיל לסעוד בעשרה בני אדם לכבודו יאכל בחמישיה, רגיל לשותת עשרה כוסות ישתה חמשה, אך אם רגיל לאכול צננו או מליח אחר סעודת - הרשות בידו. לחכמים - ישנה מרגילותו בתבשילים, וימעט באכילת בשר ושתיית יין - אם היה רגיל בליטרא בשר יאכל חצי, היה רגיל לשתות לוג יין ישתה חצי, ואם אינו רגיל כל עיקר - אסור.

סעודת המפסקת קודם ששעות ביום, או סעודה שאינו מפקיק בה אפילו לאחר ששעות - מותר בכל הנ"ל.

תחילת איסור רחיצה - לפי ת"ק מסעודה שמפסיק בה, לרבי ישמעאל בר' יוסי משום אביו - כל שעה שומרת לאכול מותר לרחוץ.

תשעה באב אסור באכילה ושתייה, וכן נוהגות בו כל מצוות הנהוגות באל - רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, תשמיש המטה, קריאת תנ"ך, לשנות משנה, תלמוד ומדרש הלכות ואגדות, ותינוקות של בין רבן בטליון בו - משום 'פיקודי ה' ישרים משמחי לב'. ובמקום שאינו רגיל לקרות ולשנות - לשיטת ת"ק קורא, שיש לו צער, ולרבי יהודה אסור. וקורא באיוב וקנינת דברי רעים שבירמיהו.

ערב תשעה באב (בסעודת המפסקת) אוכל בשר מליח ששהה במלחו שלש ימים, שעד אז נקרא בשר כדמצינו בבשר שלמים שנקרא בשר שני ימים ולילה אחד, אבל אחר כך נפסל טעמו.

ערב תשעה באב שותה יין מגיתו כל זמן שהוא תוסס - שלושה ימים. **יין תוסס עד שלושה ימים** - אין בו משום גילוי, שאין הנחש שותה שבורח מרתיחתו.

דף ל' - ע"ב **מנהגו של רבי יהודה ברבי אילעאי** ערב תשעה באב - מביאים לו פת חריבה במלח ויושב בין תנור לכיריים שהוא מקום מנוול שבבית ואוכל, ושותה קיתון של מים, ודומה כמי שמתו מוטל לפניו.

מלאכה בתשעה באב - מקום שנהגו לעשות עושים ושלא לעשות אין עושים, ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים, רבי שמעון בן גמליאל אומר לעולם יעשה כל אדם עצמו כתלמיד חכם (וכן סובר לענין תעניות של צעירים גשמים לעיל דף ל"ב).

כל העושה מלאכה בתשעה באב לרבי עקיבא אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם, לחכמים כל העושה המלאכה ואינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה.

כל האוכל ושותה בט' מלאכה לרבי שמעון בן גמליאל כאילו אוכל ושותה ביום הכיפורים.

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, וכל שאינו מתאבל על ירושלים אינו זוכה לכך. **כל האוכל בשר ושותה יין בסעודת המפסקת** - עליו הכתוב אומר 'ותהי עונותם על עצמותם'.

כפיית המטה על פניה בתשעה באב - לרבי יהודה חייב לכפות כל המיטות בבית, כמו באל, חוץ מעוברות ומניקות שמותרות לישן במטה כיון שאינם יכולות לישן על הקרקע.

לחכמים דמתניתין - אינו חייב לכפות מיטתו כל עיקר, וכן פסק רבא.

לחכמים דברייא - כופה רק מיטתו אך לא שאר המיטות שאינו שוכב בהם.

לא היו יום טוב לישראל כיום הכיפורים - לפי שיש בו סליחה ומחילה, ושניתנו בו לחות אחרונות (ולכן נקבע יום זה ליום הכיפורים כי בו הודיע שמהל יגויח על הרעה אשר ידבר לעשות לעמו).

לא היו יום טוב לישראל כחמשה עשר באב; **לרב יהודה אמר שמואל** - שהוא יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה, שדרשו הא שכתוב 'אך למשפחת מטה אביהם ולא תסוב נחלה ממטה למטה' - שלא יהא נוהג אלא בדור של בנות צלפחד.

לרב יוסף אמר רב נחמן - יום שהותר שבת בנימין לבוא בקהל, שדרשו הנאמר 'איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה' - ממנו ולא מבנינו.

לרבה בר בר חנה א"ר יוחנן - יום שכלו בו מתי מדבר, ששכבו בקבריהם כל ליל תשעה באב, ובשנת הארבעים עמדו כולם, וחזורו ושכבו בקבריהם עד ליל ט"ו שראו שנתמלאה הלבנה, וקבעוהו ליום טוב.

לעולא - יום שביטל הושע בן אלה השומרים שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל.

יחי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי - אלי היה הדיבור, שעד שלא כלו מתי מדבר לא היה דיבור עם משה ביחוד וחיה (או פה אלא פה, אלא בחיות).

תענית דף לא' - יום שני פרשת ויחי חזק - ט' טבת תשפ"ב

דף לא' - ע"א

לא היו יום טוב לישראל כחמישה עשר באב (המשך): **לרב מתנה** - יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה.

לרבה ורב יוסף - יום שפסקו מלכרות עצים למערכה.

אותו יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תיקנו ביבנה ברכת הטוב והמטיב, הטוב - שלא הסריחו, והמטיב - שניתנו לקבורה.

מחמשה עשר באב ואילך תשש כוחה של חמה, ולא היו כורתים עצים למערכה, לפי שהם לחין ואין כח בחמה לייבשם, וחוששים שהעץ מתולע ופוסל למערכה.

יום ט"ו אב נקרא יום תבר מגל' - שפסק החוטב מלחטוב עצים. ומכאן ואילך המוסיף ללית על הימים לעסוק בתורה יוסיף חיים על חייו, ומי שאינו מוסיף יאסף וימות בלא עתו.

היו בעת ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולים - שלא לבייש את מי שאין לו, ואפילו בת מלך שואלת מבת כהן גדול, ובת כהן גדול מבת סגן, ובת סגן מבת מושח מלחמה, ובת מושח מלחמה מבת כהן הדיוט, ושאר בנות ישראל שואלות זו מזו.

כל הכלים טעונים טבילה ואפילו מקופלים ומנוחים בקופסא, שלא לבייש את זו שצריכה טבילה. **יפציות שבהן אמורות** - תנו ענייכם ביופי, שאין אשה אלא ליופי. מיוחסות שבהן ואמורות - תנו ענייכם במשפחה, לפי שאין האשה אלא לבנים והכל קופצים על המיוחסים. מכווערות שבהן ואמורות - קחו מקחכם בשרם שמים ובלבד שתעטרונן בחזוברים אורח הנישואין.

עתי הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר (כמו שנאמר 'אמר ביום ההוא) הנה אלו קיינו זה והושיענו זה ה' קיינו לו נגילה ונשמחה בישועתו'.

הדרן עלך פרק בשלשה פרקים
וסליקא לה מסכת תענית

הדרן עלך ודעתן עלן . דעתן עלך ודעתן עלן . לא נתנשי
מיניך ולא נתנשי מיניך לא בעלמא הדיין ולא בעלמא דאתי